

4. WEIDEOGELS 2012 totaaloverzicht

Het spookbeeld dat de weidevogels in Twente verloren dreigen te gaan, krijgt steeds meer vorm. Het gaat de laatste jaren hard achteruit met 'onze' vogels. Weidevogelseizoen 2012 gaat de boeken in als een van de slechtste seizoenen ooit. Niet alleen zitten we op het dieptepunt qua aantallen broedparen, ook het aantal weidevogelkuikens dat vliegvlug werd was bedrevend laag.

Gebiedscoördinatie Weidevogelbeheer Twente

De begrensde en tevens beste weidevogelgebieden in ons verenigingsgebied waar boeren uitgesteld maaibeheer toepassen, lieten hetzelfde beeld zien. De oorzaak van de slechte resultaten lag voornamelijk aan de hoge predatie door de vos. Deze nachtpredator was in al deze weidevogelgebieden actief.

Ondanks het verbeterde biotoop in sommige gebieden blijft de populatie weidevogels achteruit gaan.

Hieronder een beknopte indruk van de resultaten in de begrensde gebieden waar boeren meedoen aan gesubsidieerd weidevogelbeheer:

Benneker (Oldenzaal):

Soort	Aantal broedparen		
	2012	2011	2010
Kievit	22	28	36
Grutto	12	13	17
Wulp	1	1	1
Tureluur	3	9	8
Scholekster	2	2	3

In de Benneker zag het er voor de weidevogels in het laatste weekend van mei nog rooskleurig uit. Er waren in dat weekend 7 alarmerende broedparen grutto's met kuikens geteld. Ook waren er 3 alarmerende broedparen tureluurs en 1 broedpaar Kieviten met kuikens aanwezig. Door het uitgestelde maaibeheer was er voldoende dekking aanwezig. De euforie was helaas van korte duur. Slechts één week later werd er een onheilspellende stilte geconstateerd. Onderzoek wees uit dat de kuikens van alle 7 broedparen grutto's waren verdwenen. Twee dagen vóór deze constatering was er volgens de omwonenden nog volop alarmering. Het verdwijnen van kuikens in zo'n korte tijd, op een dergelijk grote schaal duidt op predatie door vos. Van een verlaat broedsel van de grutto werden uiteindelijk 2 grutto's vliegvlug.

Wateregge (Albergen):

Soort	Aantal broedparen		
	2012	2011	2010
Kievit	5	7	9
Grutto	1	7	7
Wulp	1	1	1
Tureluur	0	0	0
Scholekster	1	1	1

In dit gebied loopt de stand van de weidevogels hard achteruit. Het aantal broedparen grutto's kelderde van 7 in 2011 naar 1 broedpaar in 2012. Er zijn hier 2 grutto's en +/- 5 Kieviten vliegvlug geworden.

Ook in de begrensde weidevogelgebieden met weidevogelbeheer liep het aantal broedparen van de grutto terug. Daarbij werden maar weinig jongen vliegvlug in het afgelopen jaar.

Veldhoek / Weemselerhoek (Albergen):

Soort	Aantal broedparen		
	2012	2011	2010
Kievit	16	19	22
Grutto	9	9	11
Wulp	1	1	1
Tureluur	0	0	0
Scholekster	1	1	1

Het begin van het broedseizoen zag er in het in dit gebied voor de grutto's goed uit. Via monitoring werden 9 legsels vastgesteld. Maar ook in dit gebied sloeg het noodlot toe. In een tijdsbestek van 2 dagen en één week voor het uitkomen werden alle nesten leeggehaald door de vos. Ook de vervollegsels werden door de vos gepredeerd. Gelukkig konden 8 Kievitskuikens buiten het bereik van de predatoren blijven en zijn vliegvlug geworden.

Het eerste Kievitse 2012

Binnen onze vereniging wist op 15 maart Laurens Vollenbroek het eerste Kievitse in Hasselo te vinden. Het 2^e nestje werd 1 dag later gevonden door Bennie Veldhuis in de Benneker bij Oldenzaal. Het eerste Kievitsnest van Overijssel werd 3 dagen eerder op 12 maart in Lattrop gevonden door de 66 jarige Johan Foks uit Lattrop. Het was het 3^e Kievitslegsel dat dit jaar officieel is gevonden in Nederland. Het eerste Kievitse in Nederland werd gevonden op 10 maart in Oudehaske in Friesland.

Het eerste legsel werd gevonden op 15 maart

Weersomstandigheden 2012

Februari was de koudste maand van de afgelopen 15 jaar.
Maart was met weinig regen, een van de warmste maanden aller tijden.
April was de koudste aprilmaand sinds 1997.

Ondanks zeer uiteenlopende temperaturen, is het voorjaar van 2012 een van de vijftien warmste lentes sinds 1901. De gemiddelde temperatuur in de Bilt schommelde rond de 10,3 graden.

Na een korte zonnige en warme periode in maart verliep april nat en koud en in de eerste helft van mei bleef de temperatuur ruim beneden het gemiddelde. De eerste zomerse dag met temperaturen boven de 25 graden werd pas op 22 mei geregistreerd, waarna nog twee zomerse dagen volgden.

De hoge eindnotering van de lente van dit jaar is vooral te danken aan de maand maart, die met 8,3 graden ruim 2 graden warmer was dan normaal. In april werd het met een gemiddelde van 8,4 graden nauwelijks warmer. In die maand werden vijf nachten met lichte vorst genoteerd. Zelfs op 17 mei vroom het aan de grond nog licht.

De laatste helft van mei maakte veel goed. De gemiddelde temperatuur in mei kwam uit op 14,2 graden. Het aantal uren zon bedroeg rond de 535 uur, zo'n 35 uur meer dan normaal. Normaal gesproken valt er in de lente zo'n 160 tot 170 millimeter neerslag. Dit jaar was dat ondanks de natte aprilmaand rond de 125 millimeter. Dit komt vooral door maart, waarin slechts achttien millimeter viel.

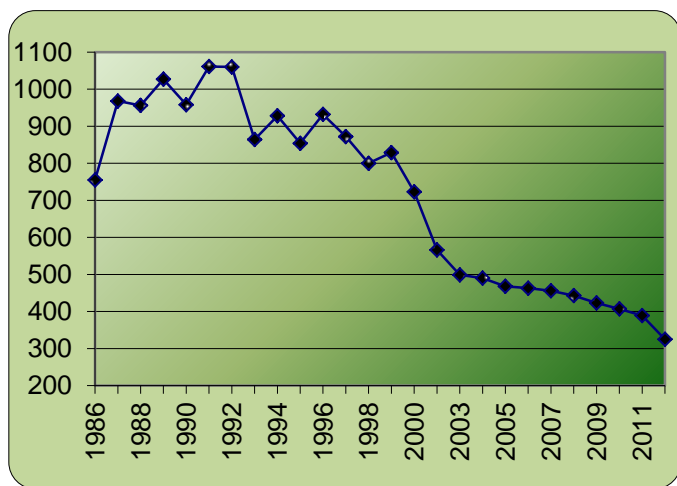
Hoewel de afgelopen vier jaar de lentes ook warm waren, was dit jaar volgens de weerdeskundigen toch echt de warmste en de droogste.

Als gevolg van de weersomstandigheden werd er het afgelopen jaar pas op 11 en 12 mei door de meeste boeren het gras gemaaid. Dit was 12 dagen later dan de voorgaande jaren.

Uitkomstgegevens gevonden legfels:

In 2012 werden er door de veldwerkers totaal 318 legfels gevonden van weidevogels. Hiervan zijn er 180 legfels uitgekomen. Ondanks het verbeterde biotoop in sommige weidevogelgebieden is het uitkomstpercentage van 56 % te laag. En met de wetenschap dat de grote meerderheid van de kuikens de vele levensbedreigende situaties tijdens de opgroefase niet overwinnen, kunnen we spreken over een zeer zorgelijke situatie. Het totale verstoringspercentage kwam dit jaar uit op 44 %. Hiervan is het aandeel predatie te hoog.

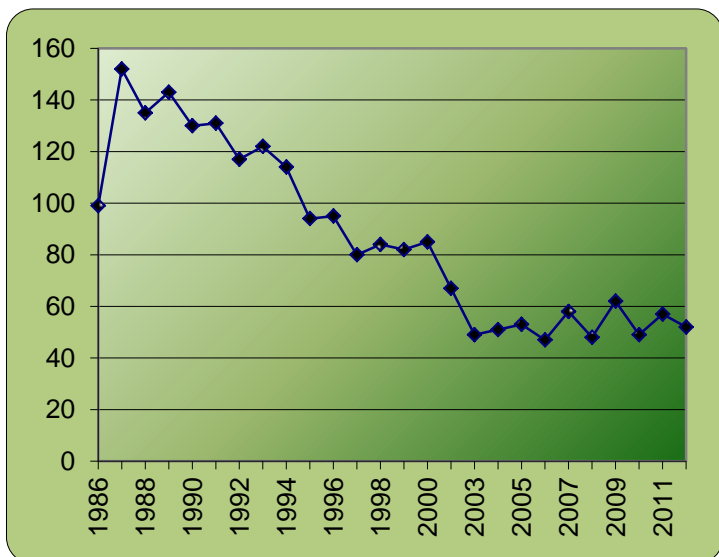
Kievit

Het aantal kieviten in onze 'traditionele' broedgebieden loopt hard terug. Ten opzichte van 2011 daalde het aantal broedparen van 389 naar 325 broedparen. Een daling van ruim 16 %. Zoals de zaken er nu voorstaan, zal de kievit als algemene broedvogel in Twente binnen enkele jaren verdwijnen en in de toekomst hoofdzakelijk alleen als doortrekker te bewonderen zijn. Ook het afgelopen jaar zijn er weer te weinig kieviten vliegvlug geworden. Totdat de mais op de akkers gepoot is, is doorgaans het broedsucces bij de kievit heel erg laag vanwege de vele landbewerkingen met te grote tussenpozen. Nadat de mais gepoot is zou het broedsucces van deze akkervogels hoger kunnen liggen, omdat er dan een rustperiode qua landbewerkingen aanbreekt. Helaas is in deze

periode het broedsucces van de kieviten voor onze veldwerkers vaak niet goed meer te volgen, omdat de mais snel groeit en zodoende het overzicht verdwijnt. Gezien de daling in de grafiek gedurende de afgelopen jaren mag men aannemen dat ook in de periode na het potten van de mais veel te weinig kuikens vliegvlug worden.

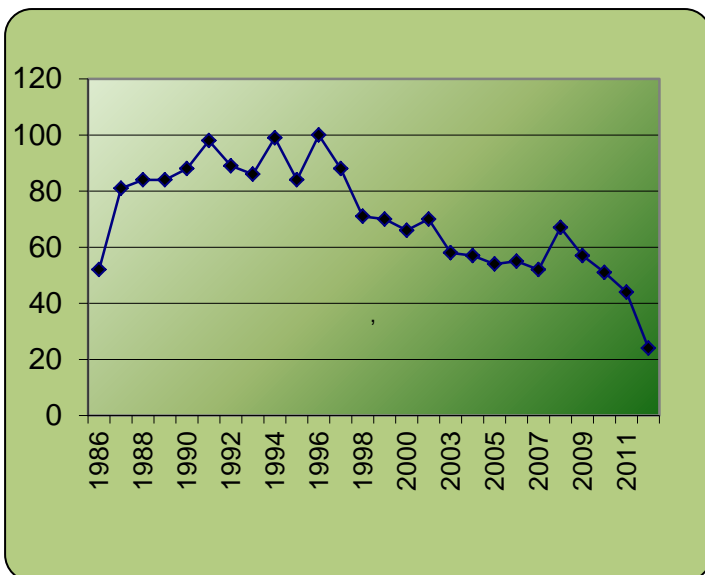
Sovon Vogelonderzoek Nederland laat in het rapport Vogelbalans 2012 weten dat het aantal broedparen kievit in Nederland schrikbarend keldert. Iets wat wij als vereniging al jaren constateren. We hopen nu maar dat er meer beweging komt bij de overheid om de terugloop van deze mooie weidevogel te stoppen. De vergroening van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid die in 2014 van kracht wordt zou een optie kunnen zijn.

In het komend seizoen gaan we de akkers met minimaal 5 broedparen kieviten extra aandacht geven. Het is de bedoeling om het contact tussen veldwerker en boer te intensiveren en door overleg de boer te bewegen om de landbewerkingen in een zo kort mogelijke periode, het liefst zo laat mogelijk uit te voeren. Landbewerkingen uitstellen naar begin mei zou ideaal zijn. Wat we hiermee hopen te bereiken is dat de kievitskuikens bij landbewerkingen op eigen kracht een goed heenkomen kunnen vinden. Naast het intensiveren van de contacten met de boer is het de bedoeling dat de veldwerker de betreffende akker ook extra gaat monitoren zonder telkens het veld te betreden.

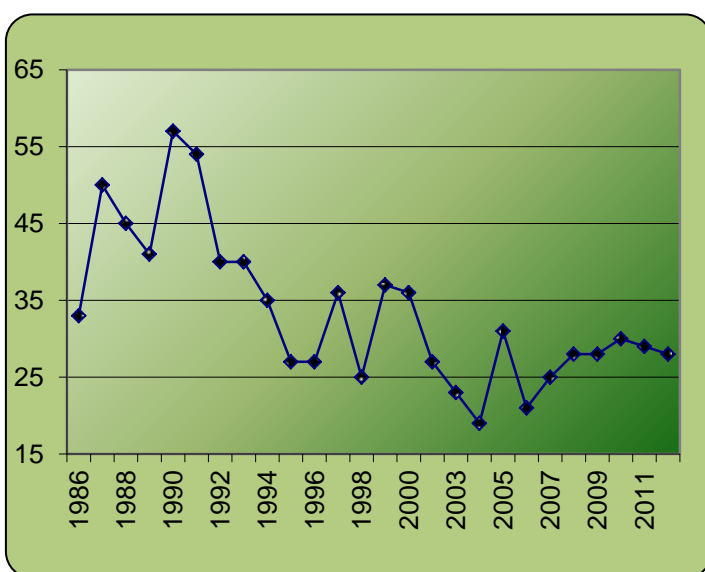
Grutto

Ook met de grutto was het dit jaar kommer en kwel. Hadden we in 2011 nog te maken met een kleine opleving van het aantal broedparen, het afgelopen jaar moesten we deze stijging weer grotendeels prijs geven. Het aantal broedparen grutto's daalde namelijk van 57 naar 52. De laatste jaren zien we schommelingen in het aantal broedparen grutto's. Indien we de komende jaren niet snel meer gruttokuikens vliegvlug krijgen dan staat ons een scherpe daling van het aantal grutto's te wachten zoals dat gebeurde in de periode 2000-2003. In totaal zijn binnen onze verenigingsgrenzen maar tussen de 6 en 8 jonge grutto's vliegvlug geworden.

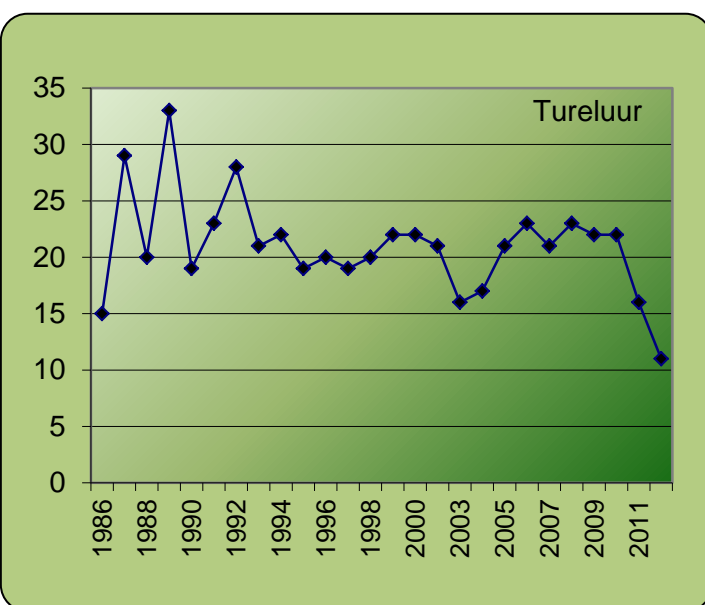
Scholekster

De legfels van de scholekster zullen we in de toekomst waarschijnlijk alleen nog maar tegenkomen op de daken van gebouwen. Vreemd genoeg ligt het broedsucces hier hoger dan op de bouwlanden. Op deze akkers komt hij steeds minder voor en de broedsuccessen zijn navenant. Zou het misschien te maken hebben met het feit dat ze hier door predatoren minder belaagd worden? Het biotoop is immers minder geschikt voor deze soort. De grafiek laat al jaren achtereen een grote terugval van het aantal broedparen zien. Oorzaak van de slechte broedresultaten kan in dit geval nauwelijks toegewezen worden aan landbewerkingen door de boer. De meeste scholeksters gaan immers pas broeden wanneer de mais al gepoot is en de boer nagenoeg niet meer met zijn machines op het land komt.

Wulp

Het aantal broedparen van de wulp is de laatste jaren vrij stabiel. Het afgelopen jaar hadden we totaal 28 broedparen. Dat is 1 broedpaar minder dan in 2011. Van de 21 gevonden legfels werden er 15 legfels verstoord. Hoofdoorzaak met 12 verstoringen was predatie. Het kerkdorp Weerselo herbergt met 7 broedparen het grootste aantal wulpen. De wulpen weten zich van alle weidevogels in ons verenigingsgebied het beste te handhaven.

Tureluur

Vreemd genoeg gaat het met de tureluur vanaf 2010 ook snel bergafwaarts. We zitten wat het aantal broedparen betreft, op het laagste niveau sinds de oprichting van onze vereniging.

Dit jaar kwam de teller van het aantal broedparen niet hoger dan 11. De meeste broedparen tureluurs broeden in Rossum(7), in het begrenste weidevogelgebied Benneker. Omdat boeren hier meedoen aan uitgesteld maaibeheer, worden de legfels niet opgezocht. De andere 4 broedparen tureluurs waren te vinden in Fleringen. Ook hiervan zijn de legfels niet opgezocht. In Fleringen en Rossum zijn respectievelijk 4 en 8 jonge tureluurs vliegvlug geworden. Er vanuit gaande dat voor behoud van de populatie minimaal 1 tureluur per legsel groot moet worden, kunnen we stellen dat dit doel gehaald is.

Hoewel het in onze omgeving is tegengevallen hebben de Nederlandse grutto's na vele rampzalige jaren een redelijk broedseizoen achter de rug. Dankzij het natte en koude voorjaarsweer zijn er in 2012 ongeveer 10.500 jonge grutto's uitgevlogen, 60% meer dan in 2011. De grutto deed het vooral goed op de percelen van weidevogelboeren.

Dit betere broedresultaat is vooral te danken aan het koude en natte weer in april en de eerste helft van mei. Daardoor werd het gras twee tot drie weken later gemaaid dan normaal. Net voldoende om de opgroeiende gruttokuikens betere overlevingskansen te bieden. Zeker toen daarna een periode met mooi weer aanbrak waardoor de jongen voldoende insecten konden vinden om op te groeien.

Negatieve trend

De grutto was erg toe aan een beter broedseizoen want al jaren gaat de stand bergafwaarts, gemiddeld met 6% per jaar. Die afname komt vooral omdat de grutto's zich in grote delen van het boerenlandschap niet meer succesvol kunnen voortplanten. Willen ze een kans hebben dan moet er 7 tot 8 weken rust zijn voor het leggen en bebroeden van de eieren en het opgroeien van de kuikens. In het overgrote deel van de Nederlandse graslanden komt zo'n rustperiode niet meer voor. Daarvoor is het graslandbeheer te intensief geworden. Ook zijn er te weinig grote insecten voor de opgroeiende kuikens omdat veel bloemrijke graslanden zijn omgevormd tot bloemloze raigrasakkers.

Weidevogelboeren bewijzen dat het kan

De grutto kan zich nu alleen nog handhaven op plekken waar boeren rekening met ze houden. Gelukkig bestaan er zulke boeren, maar helaas zijn ze sterk in de minderheid. Vandaar de voortgaande afname. Dat de grutto een toekomst kan hebben in Nederland bleek in 2012 op de weidevogelboerderijen die door Vogelbescherming Nederland worden ondersteund. Deze weidevogelboeren zorgen voor natte graslanden, sparen hun bloem- en insectenrijke graslanden en maaien laat. In 2012 hadden 47 weidevogelboeren ruim 7% meer gruttoparen dan in 2011. Gemiddeld hadden ze 22 paren op hun boerderij.

Het tellen van het aantal gruttoparen tegen eind april en van het aantal gruttogezinnen dat eind mei nog jongen heeft, geeft een indicatie van het broedsucces op gebiedsniveau en daarmee inzicht in de effectiviteit van het gerealiseerde beheer in dat gebied.

Het tellen van gruttojongen op verzamelplaatsen vindt in juli plaats en biedt de kans om meer te weten te komen over het broedsucces van de grutto op landelijke schaal. Ook voor andere weidevogels is meer tellen essentieel om te weten of er voldoende kuikens vliegvlug worden.